Journal of Urban Tourism, 11 (3), 2024

Journal of Urban Tourism

Online ISSN: 2423-7779

Journal Homepage: www.jut.ut.ac.ir

Assessment of Tourist Attractions Impact on Strengthening the Tourism Axis of Ziarat, Gorgan City

Hossein Hataminejad [1] ✉, Mostafa Ariankia [2], Islam Ghazi [3]

1. (Corresponding Author) *Department of Human Geography and Planning, Faculty of Geography, University of Tehran, Tehran, Iran*
Email: hataminejad@ut.ac.ir
2. *Department of Human Geography and Planning, Faculty of Geography, University of Tehran, Tehran, Iran*
Email: mostafaariankia@gmail.com
3. *Department of Human Geography and Planning, Faculty of Geography, University of Tehran, Tehran, Iran*
Email: islamghazi@ut.ac.ir

ARTICLEINFO

Article type:
Research Article

Article History:
Received:
24 April 2024
Received in revised form:
3 August 2024
Accepted:
29 August 2024
Available online:
30 September 2024

Keywords:
Strategic Planning,
Development,
Sustainable Tourism,
Amos Model,
Gorgan Pilgrimage.

ABSTRACT

Ziarat tourist, due to its cool and moderate climate, unique landscapes, beautiful forests, excellent tourism and recreational facilities, and its close proximity to Gorgan city, offers fascinating ecological landscapes and various cultural, historical, and socio-economic attractions. This village is considered one of the significant natural-historical and tourist areas of Gorgan city. The aim of the current research is to investigate and determine the tourist attractions located in Ziarat in order to develop strategic plans and enhance tourism. The research approach is of an applied-developmental nature, and the method of investigation is descriptive-analytical. To gather the required information, a combination of library research and fieldwork (questionnaire) methods has been utilized. For data analysis and testing the research variables, SPSS statistical software has been used alongside t-tests, and the Amos software has been employed for structural equation modeling. The results of the t-test indicate that the historical-architectural index possesses a higher level, while the infrastructure index has a lower level compared to other tourism indices. The results of the structural equation modeling (Amos) indicate that the environmental attractions dimension has the highest factor loading of 0.90, followed by the cultural attractions dimension, and then the physical-historical attractions dimension. The infrastructure dimension has played the most significant role in explaining the tourist attractions' appeal to residents and experts in Ziarat.

Citation: Hataminejad, H., Ariankia, M., & Ghazi, I. (2024). Assessment of Tourist Attractions Impact on Strengthening the Tourism Axis of Ziarat, Gorgan City. *Journal of Urban Tourism, 11* (3), 107-123.
http://doi.org/10.22059/jut.2024.371828.1186

© The Author (S)
Publisher: University of Tehran Press
This is an open access article under the CC BY NC license (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Extended Abstract

Introduction

Tourism activity is a phenomenon that has been of interest for the past decades due to having many recreational resources and proper access. In such a way that the United Nations has recognized tourism activity as one of the main tools of economic development, employment, and a source of earning a higher income. Therefore, recognizing the importance and capacity of tourism in national development strategy and global planning is very important. Since the early 80s, the Ziarat tourism area has been attracting the attention of city dwellers and tourists due to its cool and moderate climate, unique landscape, beautiful forests, privileged tourist and resort location, and a short distance to Gorgan city. Due to its potential natural resources and capabilities, environmental capabilities, and necessary capacities, this region has made it suitable for any planning, especially in various tourism sectors, and it has created employment and improved the level of tourism. to generate income for the native people of this region. Therefore, the purpose of the current research is to evaluate the potential of the tourist attractions of the Gorgan pilgrimage region in line with strategic planning and tourism development to provide the basis for the sustainable development of tourism and culture, as well as the creation of infrastructural facilities, services, and Tourism is for providing to tourists.

Methodology

The approach governing the current research is of the applied-developmental type and its investigation method is descriptive-analytical. Library and field methods (questionnaires) were used to collect the required information. 50 questionnaires were distributed among the residents and relevant experts as a sample. The indicators used in this research include economic variables, cultural variables, facilities and equipment variables, and tourism indicators including historical-architectural, natural, cultural-social, and infrastructure attractions. To analyze the questionnaire data, SPSS statistical software and t-tests, as well as Amos software, were used to identify the effects of tourism attractions and potentials of the studied area.

Results and discussion

According to the results, the components of the environmental index have a high diversity. According to the experts, the environmental index, the components of being adjacent to the forest of Alangdare and Naharkhoran and the presence of numerous waterfalls in the region, the components of the forest foothills area, the index of physical-historical attractions, architectural components, and The special texture of the mountainous places, the tomb of Abd... bin Musa bin Kazem, about the index of cultural attractions of the handicrafts and souvenirs component of the region, about the index of infrastructural and service factors of the hotel component, respectively, is the most important component. The investigated indicators play a significant role in the evaluation of the ability to create sustainable tourism at the level of the Ziarat region. Based on the results of the t-test, the physical-historical index, the environmental attractions index, and the cultural attractions index are relatively favorable. However, the index of infrastructural and service factors is lower than the desirability of the desired number. Therefore, it can be concluded that at the level of the Ziarat region, in relation to the development of sustainable tourism, the index of environmental attractions has a higher level than other components, and the index of infrastructure has a lower level than other indicators. In the continuation of the research process, structural equation modeling has been used to identify the effects of tourism attractions and potentials of the historical pilgrimage area of Gorgan city. The results of the model show that the dimension of environmental attractions has the biggest role in explaining the tourist attractions of the Ziarat region. After that, the dimension of cultural attractions, the dimension of physical-historical attractions, and the dimension of infrastructure are in the next ranks respectively.

Conclusion

Since the beginning of the 80s, the target area of Ziarat tourism has been attracting the attention of city dwellers and tourists due to its cool and moderate climate, unique landscape, beautiful forests, a privileged location for tourism and recreation, and a short distance to Gorgan city. The aforementioned environmental capabilities have made this region have the necessary capacities for any planning, especially in various tourism sectors. The results of the research indicate that the components of the environmental attractions index and the physical-historical attractions index have a high diversity in the evaluation of the tourism potential of the Ziarat region. However, the infrastructure index is lower than desirability. Among the reasons for this, we can point out the existence of pristine natural areas, diverse wildlife, the presence of Hyrcanian forests, the protected area, the proximity to the forest park of Alangdare and Naharkhoran, the presence of various waterfalls, and the attractive environment and the unique nature of the region. Kurd, which has attracted many tourists and the boom of second homes in this area. The results of structural equation modeling (AMOS) indicate that the dimension of environmental attractions with a factor load of 90/ has the largest role in explaining the tourist attractions of the Ziarat region.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

The first author 60%, the second author 30%, the third author 10%.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

مجلــه گردشگــری شهــری

شاپا الکترونیکی: ۶۹۱۸-۲۴۲۳

Journal Homepage: www.jut.ut.ac.ir

ارزیابی جاذبه‌های گردشگری اثرگذار بر تقویت محور گردشگری زیارت شهر گرگان

حسین حاتمی‌نژاد [۱] ✉، مصطفی آریان‌کیا [۲]، اسلام قاضی [۳]

۱- نویسنده مسئول، گروه جغرافیای انسانی و برنامه‌ریزی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران. **Email:** hataminejad@ut.ac.ir

۲- گروه جغرافیای انسانی و برنامه‌ریزی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران. **Email:** mostafaariankia@gmail.com

۳- گروه جغرافیای انسانی و برنامه‌ریزی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران. **Email:** islamghazi@ut.ac.ir

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:
مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:
۱۴۰۳/۰۲/۰۳

تاریخ بازنگری:
۱۴۰۳/۰۵/۱۱

تاریخ پذیرش:
۱۴۰۳/۰۶/۰۵

تاریخ چاپ:
۱۴۰۳/۰۷/۰۷

واژگان کلیدی:
برنامه‌ریزی راهبردی،
توسعه،
گردشگری پایدار،
مدل اموس،
زیارت گرگان.

چکیده

منطقه گردشگری زیارت به دلیل برخورداری از آب‌وهوای خنک و معتدل، چشم‌انداز بدیع، جنگل‌های زیبا، داشتن موقعیت ممتاز گردشگری و استراحتگاهی و فاصله اندک تا شهر گرگان، چشم‌اندازهای جالب اکولوژیکی و انواع جاذبه‌های فرهنگی، تاریخی و اقتصادی-معیشتی به‌عنوان یکی از مناطق مهم طبیعی-تاریخی و گردشگری شهر گرگان به شمار می‌آید. هدف پژوهش حاضر بررسی و تعیین جاذبه‌های گردشگری واقع در زیارت شهر گرگان جهت تدوین برنامه‌های راهبردی و توسعه گردشگری می‌باشد. رویکرد حاکم بر پژوهش از نوع کاربردی-توسعه‌ای و روش بررسی آن توصیفی-تحلیلی می باشد. جهت جمع‌آوری اطلاعات موردنیاز از روش کتابخانه‌ای و میدانی (پرسشنامه) استفاده‌شده است. جهت تجزیه‌وتحلیل داده‌های پرسشنامه و آزمون متغیرهای پژوهش، از نرم‌افزار آماری SPSS و آزمون‌های تی و همچنین از نرم‌افزار Amos استفاده‌شده است. نتایج حاصل از آزمون تی نشان می‌دهد که شاخص تاریخی-معماری از سطح بالاتری و شاخص زیرساخت از سطح پایین‌تری نسبت به سایر شاخص‌های گردشگری برخوردار است. نتایج مدل‌سازی معادلات ساختاری (اموس) حاکی از آن است که بُعد جاذبه‌های محیطی با بار عاملی ۹۰/ و پس‌ازآن بُعد جاذبه‌های فرهنگی، بُعد جاذبه‌های کالبدی-تاریخی، بُعد زیرساخت بیشترین نقش را در تبیین جاذبه‌های گردشگری زیارت جذب گردشگر از نظر ساکنان و کارشناسان به خود اختصاص داده است.

استناد: حاتمی‌نژاد، حسین؛ آریان‌کیا، مصطفی و قاضی، اسلام. (۱۴۰۳). ارزیابی جاذبه‌های گردشگری اثرگذار بر تقویت محور گردشگری زیارت شهر گرگان. *مجله گردشگری شهری*، ۱۱ (۳)، ۱۲۳-۱۰۷.

http://doi.org/10.22059/jut.2024.371828.1186

© نویسندگان

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

مقدمه

فعالیت گردشگری پدیده‌ای است که از دهه‌های گذشته، به دلیل داشتن منابع تفریحی فراوان و دسترسی مناسب موردتوجه بوده است (رسولی و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۰۲). و به‌عنوان صنعتی پویا، بخش مهمی از فعالیت‌های اقتصادی و تولیدی کشورهای توسعه‌یافته و درحال‌توسعه را به خود اختصاص داده است (دربان‌آستانه و همکاران، ۱۴۰۲: ۷۷). به‌گونه‌ای که سازمان ملل متحد، فعالیت گردشگری را به‌عنوان یکی از ابزارهای اصلی توسعه اقتصاد، اشتغال و منبعی برای کسب درآمد بالاتر به رسمیت شناخته است (درویشی سه‌تلانی و همکاران، ۱۴۰۰: ۶۱). بنابراین گردشگری به‌عنوان یک نیروی محرکه مهم برای توسعه می‌تواند با ایجاد فرصتی راهبردی سبب تنوع اقتصاد جوامع محلی، ایجاد فرصت‌های شغلی در نقاط مختلف جهان، باعث ثبات و استقرار جمعیت در جوامع و جلوگیری از مهاجرت‌های بی‌رویه، حفظ تعادل اکولوژیکی منابع طبیعی و حفظ ویژگی‌های فرهنگی شهرها می‌شود (چقاجردی و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۳۹)؛ استاندارد زندگی جامعه محلی را بهبود بخشد، عدم تعادل بین زندگی شهری و روستایی را کاهش دهد (ایمانی و معدنی، ۱۴۰۲: ۷۳۰۶)؛ نقش مهمی در رفاه خانوارها و پایداری معیشت آن‌ها داشته باشد (طولابی‌نژاد و همکاران، ۱۴۰۱: ۲۸۳). و در کل منجر به بهبود سطح زندگی و کاهش فقر در ابعاد مختلف گردد (اسکندری‌شهرکی و همکاران، ۱۴۰۲: ۷۵).

بنابراین شناخت اهمیت و ظرفیت گردشگری در استراتژی توسعه ملی و برنامه‌ریزی جهانی بسیار مهم است (دارابی و همکاران، ۱۴۰۰: ۳۳). و با برنامه‌ریزی مناسب و شناخت فرصت‌ها و محدودیت‌ها می‌تواند نقش مهمی در توسعه و تنوع‌بخشی به اقتصاد ملی داشته باشد (شیرخانی و همکاران، ۱۴۰۱: ۶۲۱۹). و بستر منحصربه‌فردی را برای ایجاد اشتغال و کارآفرینی، فراهم ساخت (Ateljevic, 2017: 9). مدیریت گردشگری پایدار نیازمند یک تحول استراتژیک است که با شرایط محلی، پیچیدگی نهادهای روستایی و پویایی تغییرات آتی سازگار باشد (Ariyani & Fauzi, 2023: 1). چرا که توسعه پایدار گردشگری مستلزم وجود الگو و راهبرد مشخص برای نیل به اهداف پیش‌بینی‌شده است (شوکتی‌آمقانی و همکاران، ۱۴۰۲: ۱). اما متأسفانه در کشور ایران به‌طور عام و در منطقه گردشگری زیارت به‌طور خاص مدیریت پایداری در زمینه گردشگری انجام نگرفته است. منطقه زیارت علی‌رغم برخورداری از آب‌وهوای خنک و معتدل، چشم‌انداز بدیع، جنگل‌های زیبا، داشتن موقعیت ممتاز گردشگری و استراحتگاهی و فاصله اندک تا شهر گرگان (شریفی‌نیا و استعلاجی، ۱۳۹۷: ۶۹). و گسترش خانه‌های دوم در این منطقه و همچنین الحاق این روستا توریستی به شهر گرگان به‌عنوان ناحیه ۳ منطقه یک شهری، متأسفانه پژوهش و مطالعه‌ای جهت تدوین برنامه‌ای جامع و کامل جهت شناسایی امکانات و توان‌های بالقوه طبیعی، توان‌های محیطی و ظرفیت‌های لازم این منطقه تاکنون انجام‌نشده است. و هیچ برنامه‌ریزی به‌ویژه در بخش‌های مختلف گردشگری آن اجرانشده است. بنابراین آن‌گونه که شایسته بود در ارتباط با این موضوع در منطقه گردشگری زیارت مطالعات علمی صورت نگرفت. در این راستا، با توجه نقش گردشگری در اشتغال‌زایی و ارتقای سطح درآمدزایی افراد بومی این منطقه و همچنین ظرفیت‌ها و توان‌های جاذبه‌های گردشگری مناطق در راستای تحقق توسعه گردشگری که در بخش مبانی نظری به آن پرداخته خواهد شد. این پژوهش دارای چند نوآوری علمی مهم است. اول، استفاده از روش‌های توصیفی–تحلیلی و مدل‌سازی معادلات ساختاری (اموس) برای تجزیه‌وتحلیل جامع جاذبه‌های گردشگری و تأثیرات آن‌ها بر توسعه زیارت. دوم، تحلیل جاذبه‌های گردشگری از دیدگاه‌های مختلف (تاریخی–معماری، زیرساختی، فرهنگی و محیطی) به‌طور هم‌زمان و شناسایی اهمیت نسبی هر بُعد در جذب گردشگر. سوم، بررسی دقیق و تعیین نقش جاذبه‌های محیطی به‌عنوان یکی از مؤثرترین عوامل جذب گردشگر، که نشان‌دهنده توجه ویژه به چشم‌اندازهای اکولوژیکی و تعامل پایدار با محیطزیست است. هدف پژوهش حاضر ارزیابی پتانسیل‌های جاذبه‌های

گردشگری زیارت گرگان در راستای برنامه‌ریزی راهبردی و توسعه گردشگری در راستای فراهم کردن زمینه توسعه پایدار گردشگری، فرهنگی، و همچنین ایجاد تأسیسات زیر بنایی، خدماتی و گردشگری جهت ارائه به گردشگران می‌باشد. بنابراین سؤال اصلی پژوهش این است که توان گردشگری زیارت از نظر شاخص‌های عمده گردشگری در راستای ایجاد گردشگری پایدار چگونه است؟ و چه عواملی بر جذب گردشگری بیشترین اثرگذاری را دارد؟

در ارتباط با موضوع پژوهش، مطالعات بسیاری در داخل و خارج از کشور انجام‌گرفته است. که در ادامه به‌صورت اختصار به مواردی از تحقیقاتی که در دو بخش اصلی از این پژوهش از نتایج و روش انجام آن‌ها استفاده‌شده است و یافته‌های آن‌ها با مطالعه حاضر همخوانی و همسویی داشته‌اند اشاره می‌گردد.

در طی مراحل انجام پژوهش حاضر در زمینه بررسی نقش ایجاد و رونق گردشگری در محدوده موردمطالعه و نقش آن در توسعه منطقه، به پژوهش‌های انجام‌شده در خارج از کشور ازجمله: پژوهش تولکاچ و پرت[1] (۲۰۲۲)، «جهانی‌شدن و تغییر فرهنگی در کشورهای جزیره اقیانوس آرام: نقش گردشگری»، مک کرچر[2] (۲۰۲۲)، «پیشرفت اهداف توسعه پایدار در گردشگری: بررسی ادبیات سیستماتیک دستاوردهای گذشته و وعده‌های آینده» و آموآکو و همکاران[3] (۲۰۲۲)، «نقش ذینفعان در پایداری گردشگری: مورد مقبره Kwame Nkrumah و مرکز هنر و فرهنگ در غنا»، ایوانکسون هوروات و همکاران[4] (۲۰۲۳)، «نقش مدیریت گردشگری برای پایداری توسعه گردشگری در ذخایر طبیعی در مجارستان»، توماندرو و همکاران[5] (۲۰۲۳)، «نقش صنعت گردشگری و هتلداری در توسعه اقتصادی»، ساپوترو و همکاران[6] (۲۰۲۳)، «ارزیابی توسعه پایدار گردشگری روستایی با رویکرد یکپارچه با استفاده از روش‌های MDS و ANP: مطالعه موردی در Ciamis، جاوای غربی، اندونزی» رجوع شده است. نتایج حاصل از یافته‌های پژوهش‌های ذکرشده در ارتباط با نقش توسعه گردشگری در پیشرفت منطقه گردشگری، با اهداف و یافته‌های پژوهش حاضر کاملاً همخوانی و همسویی دارند. از سوی دیگر، جهت استفاده از متغیرها و شاخص‌های اثربخش در رونق گردشگری و توسعه منطقه در پرسشنامه مورداستفاده در پژوهش حاضر از نتایج تحقیقات فوق استفاده‌شده است.

در ارتباط با بررسی توسعه متغیرهای اقتصادی روستا و تأثیرپذیری آن‌ها از گردشگری در این پژوهش، به تحقیقات انجام‌گرفته توسط ماکوئی طلاتپه و همکاران (۱۴۰۱)، تحت عنوان «تحلیل و ارزیابی رقابت‌پذیری منطقه‌ای در برنامه ریزی توسعه گردشگری مطالعه موردی: شهرستان جلفا»، حق‌لسان و اربابی‌بستان‌آباد (۱۴۰۱)، «تأثیر گردشگری بر توسعه پایدار شهری از منظر اقتصادی: مطالعه موردی: شهرستان بستان‌آباد»، صادقی و همکاران (۱۴۰۲)، «شبکه فضایی اقتصاد گردشگری در استان‌های ایران مطالعه موردی: استان کرمان»، اپرا جونقانی و نصراللهی (۱۴۰۲)، «اثرات اقتصادی ورود گردشگران داخلی به استان اصفهان، رویکرد داده- ستانده دو منطقه‌ای»، هاشمی و همکاران (۱۴۰۲)، «بررسی تأثیر شاخص‌های گردشگری بر اقتصاد شهری و منطقه‌ای مطالعه موردی: شهر اردبیل»، مراجعه شده است. ضمن به‌کارگیری متغیرهای موردمطالعه در پژوهش‌های فوق در ارتباط با نقش گردشگری و اثربخشی آن بر متغیرهای اقتصادی در پرسشنامه پژوهش حاضر، یافته‌های تحقیقات ذکرشده با یافته‌های پژوهش حاضر نیز همخوانی و همسویی دارند.

1. Tolkach & Pratt
2. McKercher
3. Amoako et al
4. Ivancsóné Horváth et al
5. Thommandru et al
6. Saputro et al

مبانی نظری

لغت گردشگری (Tourism) از کلمه (Tour) به معنای گشتن اخذشده است که ریشه در لغت لاتین (Turns) به معنای دور زدن، رفت‌وبرگشت بین مبدأ و مقصد و چرخش دارد که از یونانی به اسپانیایی و فرانسه و در نهایت به انگلیسی راه‌یافته است. و در واقع گردشگری روندی است که از دیرباز با اشکال خاص در جوامع انسانی وجود داشته و به‌تدریج طی مراحل تاریخی سیر تکامل خود را تا عصر حاضر پیموده است (استعلاجی و همکاران، ۱۳۹۸: ۸۱).

با توجه به جذابیت پیامدهای اقتصادی توسعه گردشگری، مطالعات اولیه طی دهه ۱۹۶۰، بیشتر بر آثار مثبت اقتصادی این پدیده متمرکز بود اما در دههٔ ۱۹۷۰ پیامدهای اقتصادی توسعه گردشگری با دید گسترده‌تری مورد ارزیابی محققان قرار گرفته است. این دوره، عمدتاً رویکرد منفی به توسعه گردشگری حاکم بوده است به‌طوری‌که محققان غالباً بر آثار منفی توسعه این فعالیت تأکید می‌ورزیده‌اند. در دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ بر اساس انتقادات صاحب‌نظران، تأثیرات مثبت و منفی به‌طور متوازن مدنظر قرار گرفت (امیرخانلو و همکاران، ۱۳۹۸: ۲۰۹).

امروزه گردشگری به یکی از مهم‌ترین بخش‌های اقتصادی در بسیاری از کشورهای جهان تبدیل‌شده و دولت‌ها، سیاست‌های مختلفی را به‌منظور توسعه گردشگری از سطوح محلی تا ملی به کار می‌گیرند (رحیمی‌پور و همکاران، ۱۴۰۱: ۱). از سوی دیگر، گردشگری راهبرد نوینی برای دستیابی به توسعه است که از طریق ایجاد فعالیت‌های مکمل و متحول نمودن نواحی، نقش عمده‌ای در توانمندسازی مردم محلی و تنوع‌بخشی به رشد اقتصادی دارد (خداپناه، ۱۴۰۲: ۱۰۳). و علاوه بر آن، در جنبه‌های گوناگون توسعه از قبیل مهاجرت، اشتغال، توسعه زیرساختی، کاهش فقر تأثیرگذار است (مزیدی و زینتی فخرآباد، ۱۴۰۲: ۲). این اثرات می‌تواند بر محیط محلی و جوامع میزبان مثبت و گاه منفی باشد. بنابراین عدم درک اثرات گردشگری عاملی برای توسعه‌نیافتگی و پیامدهای این صنعت بشمار می‌رود (امیرخانلو و همکاران، ۱۳۹۸: ۲۰۸). به‌طور مثال، گردشگری از جنبه کالبدی معمولاً پیامدهای متفاوت دارد که نتایج مثبت شامل بهبود و توسعه زیرساخت‌ها، مقاوم‌سازی مساکن، حفظ بافت و الگوی اولیه، استفاده از مواد و مصالح موجود در محل برای ساخت‌وساز، حفظ الگوی معماری بومی–سنتی و تولید محصولات کشاورزی جهت عرضه به گردشگران و نتایج منفی شامل فرسودگی راه‌ها و شبکه‌های ارتباطی به دلیل تردد زیاد، تخریب آثار و بناهای تاریخی، تغییر و جابجایی بافت سکونتگاه‌ها، عدم استفاده از مواد و مصالح بومی، تغییر در شیوه ساخت‌وساز، تغییر کاربری زمین و رشد و ازدحام جمعیت است (افراخته و همکاران، ۱۳۹۸: ۵۹). بنابراین، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی بلندمدت در چارچوب توسعه پایدار گردشگری نه‌تنها می‌تواند تأثیرات نامطلوب آن را کاهش دهد، بلکه با افزایش منافع آن را به اهرمی مطلوب در تحولات و توسعه حوزه میزبان مبدل خواهد کرد (آریان کیا، ۱۴۰۲: ۲۰۲؛ به نقل از نعیمی و همکاران، ۱۳۹۴).

بر اساس گزارش سازمان جهانی گردشگری، ایران دارای رتبه دهم جاذبه‌های باستانی و تاریخی و رتبه پنجم جاذبه های طبیعی را در جهان است. ازاین‌رو فعالیت گردشگری می‌تواند از طریق بهبود اشتغال‌زایی و سرمایه‌گذاری و همچنین افزایش درآمدهای مالیاتی بر رشد و توسعه اقتصادی تأثیرگذار باشد (خانزادی و همکاران، ۱۳۹۷: ۸۵). با توجه به افق پیش روی فعالیت گردشگری در ایران که مختصات آن در سند چشم‌انداز ۲۰ ساله تدوین‌شده است ایران در سال ۱۴۰۴ می‌بایست میزبان ۲۰ میلیون گردشگر باشد و درآمد ۲۰ میلیارد دلاری را از بازار جهانی جهانگردی کسب کند. نظر به این‌که ضرورت توسعه و رشد این صنعت در سند فوق موردتوجه قرار گرفته است؛ بنابراین نگاه اقتصادی داشتن به این صنعت خدماتی در حال رشد بیش از بیش ضرورت پیدا می‌کند (اسماعیل‌پورمقدم و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۷).

روش پژوهش

رویکرد حاکم بر پژوهش حاضر از نوع کاربردی-توسعه‌ای و روش بررسی آن توصیفی-تحلیلی می‌باشد. جهت جمع‌آوری اطلاعات موردنیاز از روش‌های کتابخانه‌ای و میدانی (پرسشنامه) استفاده‌شده است. تعداد ۵۰ پرسشنامه به‌عنوان نمونه در بین اهالی و کارشناسان مربوطه توزیع‌شده است. جهت بررسی روایی پرسشنامه‌ها نیز از نظرات دانشجویان مقطع دکترا رشته گردشگری دانشگاه‌های تهران و صاحب‌نظران مربوطه جهت بررسی نوع سؤالات، واضح بودن و مناسب بودن سؤالات پرسشنامه استفاده‌شده است و پس از بررسی و اصلاح پرسشنامه در اختیار افراد نمونه قرار داده‌شده است. پایایی پرسشنامه‌ها توسط آزمون آلفای کرونباخ عدد ۰/۷۳ به‌دست‌آمده است که در سطح قابل‌قبول می‌باشد. شاخص‌های مورداستفاده در این پژوهش شامل: شاخص‌های گردشگری اعم از: جاذبه‌های تاریخی-معماری، طبیعی، فرهنگی-اجتماعی و زیرساختی و خدماتی می‌باشد. جهت تجزیه‌وتحلیل داده‌های پرسشنامه از نرم‌افزار آماری SPSS و آزمون‌های تی جهت بررسی اندازه‌گیری تفاوت بین میانگین نمونه پژوهش (میانگین نظری) با میانگین جامعه؛ و همچنین از نرم‌افزار Amos جهت تشخیص اثرات جاذبه‌ها و توان‌های گردشگری منطقه موردمطالعه استفاده‌شده است.

جدول ۱. شاخص‌ها و مؤلفه‌های پژوهش

شاخص‌ها	مؤلفه	منبع	شاخص‌ها	مؤلفه	منبع
جاذبه‌های کالبدی-تاریخی	معماری و بافت ویژه نقاط کوهستانی	آریان کیا (۱۴۰۲)، برزگر و رسولی (۱۴۰۲)	جاذبه‌های محیطی	وجود چشمه‌های آب گرم و سرد	متولی (۱۴۰۲)
	مساجد تاریخی امام حسین (ع) و امام رضا			منطقه کوهپایه‌ای جنگلی	
	گورستان گبری			هم‌جواری با جنگل النگدره و ناهارخوران	
	مقبره عبدا... بن موسی بن کاظم			وجود آبشارهای متعدد در منطقه	
	امامزاده صالح			ارتفاعات و قله‌ها	
	زیارتگاه باباقنبرسر			غارها	
جاذبه‌های فرهنگی	غذاهای سنتی و بومی منطقه	دویران (۱۴۰۳)	عوامل زیرساختی و خدماتی	مراکز درمانی و بیمارستان‌ها	حجاریان(۱۴۰۲)
	لهجه و گویش مردم منطقه			حمل‌ونقل درون و برون‌شهری	
	مجمع دوستداران طبیعت زیارت			مجتمع‌های گردشگری	
	صنایع‌دستی و سوغات منطقه			مراکز بوم‌گردی و اقامتگاه‌ها	
	مراسمات فرهنگی مانند شب یلدا، نوروز و ...			هتل‌ها	

محدوده موردمطالعه

منطقه زیارت در مرکز بخش مرکزی و در غرب دهستان استرآباد جنوبی در شهر گرگان و در دامنه‌های شمالی سلسله جبال البرز و در یک منطقه کوهپایه‌ای جنگلی با ارتفاع حدود ۹۹۴ متر نسبت به سطح دریا در استان گلستان قرار دارد. زیارت با مختصات بین ۳۶ درجه و ۴۳ دقیقه و ۵۰ ثانیه عرض شمالی و ۵۴ درجه و ۲۹ دقیقه و ۱۱ ثانیه طول شرقی تا ۳۶ درجه و ۴۲ دقیقه و ۱۷ ثانیه عرض شمالی و ۵۴ درجه ۲۸ دقیقه و ۱۹ ثانیه طول شرقی قرار گرفته است. فاصله زیارت از مرکز شهرستان و بخش (گرگان) برابر با ۱۵ کیلومتر و از مرکز دهستان (جلین علیا) برابر با ۲۵ کیلومتر می باشد. محدوده عرفی زیارت از شمال به محور ناهارخوران، از جنوب به قله تلمبار و از شرق و غرب به ارتفاعات جنگلی هزارمینجه و سفیدآب محدود می‌شود. این منطقه از آب‌وهوای معتدل خزری متمایل به کوهستانی برخوردار است. علاوه بر اقلیم خنک و مناسب بودن وضعیت هوا در تابستان‌ها، این منطقه به دلیل داشتن جاذبه‌های طبیعی بسیار دل‌انگیز و چشم‌اندازهای بدیع، همواره موردتوجه گردشگران داخلی و خارجی بوده است. وجود چشمه‌های آب گرم و سرد در داخل و اطراف و وجود آبشارهای زیبا در جنوب و شرق روستا و مناطق زیبای این ناحیه از عوامل مهم شکل‌گیری و شهرنشینی و استقرار مردمان در این ناحیه است (طرح بازنگری روستای زیارت، ۱۳۹۲: ۱). موقعیت زیارت و شهر گرگان در نظام

تقسیمات سیاسی استان گلستان در شکل (۱)، ارائه‌شده است.

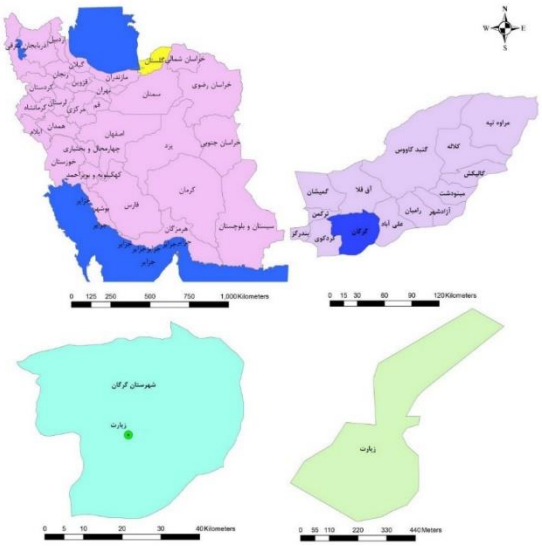

شکل ۱. نقشه موقعیت زیارت و شهر گرگان در نظام تقسیمات سیاسی استان گلستان

یافته‌ها

جهت ارزیابی توان گردشگری زیارت در راستای ایجاد گردشگری پایدار از چهار شاخص عمده گردشگری شامل: جاذبه های تاریخی و معماری، جاذبه‌های طبیعی، اجتماعی و فرهنگی و شاخص زیرساخت استفاده‌شده است. نتایج حاصل از بررسی شاخص‌های فوق در جدول (۲)، ارائه‌شده است. طبق نتایج، منطقه موردمطالعه از نظر شاخص‌های فوق در ارتباط با ایجاد گردشگری پایدار دارای پتانسیل زیادی است.

جدول ۲. ارزیابی توان گردشگری زیارت از نظر جاذبه‌های گردشگری

شاخص‌ها	مؤلفه	میانگین اهمیت مؤلفه‌ها (بین طیف ۱ تا ۵)	شاخص‌ها	مؤلفه	میانگین اهمیت مؤلفه‌ها (بین طیف ۱ تا ۵)
جاذبه‌های کالبدی- تاریخی	معماری و بافت ویژه نقاط کوهستانی	۳/۸	جاذبه‌های محیطی	وجود چشمه‌های آب گرم و سرد	۳/۶
	مساجد تاریخی امام حسین (ع) و امام رضا	۲/۳		منطقه کوهپایه‌ای جنگلی	۴/۱
	گورستان گبری	۲/۴		هم‌جواری با جنگل النگدره و ناهارخوران	۴/۷
	مقبره عبدا... بن موسی بن کاظم	۳/۴		وجود آبشارهای متعدد در منطقه	۴/۳
	امامزاده صالح	۳/۱		ارتفاعات و قله‌ها	۳/۹
	زیارتگاه باباقنبرسر	۳/۲		غارها	۳/۰
جاذبه‌های فرهنگی	غذاهای سنتی و بومی منطقه	۳/۲	عوامل زیرساختی و خدماتی	مراکز درمانی و بیمارستان‌ها	۲/۱
	لهجه و گویش مردم منطقه	۳/۶		حمل‌ونقل درون و برون‌شهری	۳/۴
	مجمع دوستداران طبیعت زیارت	۳/۴		مجتمع‌های گردشگری	۳/۳
	صنایع‌دستی و سوغات منطقه	۳/۷		مراکز بوم‌گردی و اقامتگاه‌ها	۳/۶
	مراسمات فرهنگی مانند شب یلدا، نوروز و ...	۳/۶		هتل‌ها	۳/۸
میانگین کل ۳/۲۰					

طبق نتایج حاصل از جدول فوق، چنانچه ملاحظه می‌شود، مؤلفه‌های شاخص محیطی از تنوع بالایی برخوردار است. از نظر کارشناسان در ارتباط با شاخص محیطی، مؤلفه‌های هم‌جواری با جنگل النگدره و ناهارخوران با میانگین ۴/۷ و وجود

آبشارهای متعدد در منطقه با میانگین ۴/۳، مؤلفه‌های منطقه کوهپایه‌ای جنگلی با میانگین ۴/۱، در ارتباط با شاخص جاذبه‌های کالبدی–تاریخی، مؤلفه‌های معماری و بافت ویژه نقاط کوهستانی با میانگین ۳/۸، مقبره عبدا... بن موسی بن کاظم با میانگین ۳/۴، در ارتباط با شاخص جاذبه‌های فرهنگی مؤلفه صنایع‌دستی و سوغات منطقه با میانگین ۳/۷، در ارتباط با شاخص عوامل زیرساختی و خدماتی مؤلفه هتل‌ها با میانگین ۳/۸، به ترتیب بااهمیت‌ترین مؤلفه‌های شاخص‌های موردبررسی در ارتباط با ارزیابی توان ایجاد گردشگری پایدار در سطح زیارت نقش قابل‌ملاحظه‌ای دارند.

- بررسی وضعیت شاخص‌های گردشگری در زیارت

ازآنجاکه پیش‌شرط تحقق توسعه گردشگری پایدار لازمه وجود پیش‌شرط‌ها و شاخص‌های اساسی می‌باشد. در ادامه به بررسی وضعیت شاخص‌های گردشگری در محدوده موردمطالعه با استفاده از آزمون تی پرداخته می‌شود.

جدول ۳. بررسی وضعیت شاخص‌های گردشگری زیارت با استفاده از آزمون تی

شاخص‌های گردشگری	مطلوبیت عددی مورد آزمون = ۳					
	آماره	درجه آزادی	سطح	میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪	
	T	df	معناداری	اختلافات	حداکثر	حداقل
جاذبه‌های کالبدی–تاریخی	۳/۹۲	۴۹	۰/۰۰۱	۰/۷۵	−۰,۷۸	−۰,۷۹
جاذبه‌های محیطی	۴/۷۵	۴۹	۰/۰۰۱	۰/۹۲	−۰,۸۶	−۰,۸۷
جاذبه‌های فرهنگی	۳/۸	۴۹	۰/۰۰۱	۰/۸	−۰,۸۰	−۰,۸۱
عوامل زیرساختی و خدماتی	۲/۴۱	۴۹	۰/۰۰۱	−۰,۵۹	−۰,۷۰	−۰,۷۲

بر اساس نتایج خروجی آزمون، تحلیل میانگین عددی نشان می‌دهد که شاخص کالبدی– تاریخی با آماره تی ۳/۹۲ و درجه آزادی برابر با ۲۹، شاخص جاذبه‌های محیطی با آماره تی ۴/۷۵ و درجه آزادی ۴۹ و شاخص جاذبه‌های فرهنگی با آماره تی ۳/۸ و درجه آزادی ۴۹ که برابر با حجم نمونه منهای عدد یک است. بالاتر از عدد اندازه آزمون (۳) می‌باشند و در وضعیت نسبتاً مساعدی قرارگرفته‌اند. اما شاخص عوامل زیرساختی و خدماتی با آماره تی ۲/۴۱ و درجه آزادی ۴۹ پایین‌تر از مطلوبیت عدد موردنظر آزمون (۳) قرار دارد. ضمناً سطح معناداری همه شاخص‌ها برابر با ۰/۰۰۱ است. بنابراین چنین می‌توان نتیجه گرفت که در سطح منطقه زیارت در ارتباط با توسعه گردشگری پایدار، شاخص جاذبه‌های محیطی نسبت به سایر مؤلفه‌ها از سطح بالاتری و شاخص زیرساخت نسبت به سایر شاخص‌ها از سطح پایین‌تری برخوردار است.

ارزیابی پتانسیل‌های جاذبه‌های گردشگری زیارت با استفاده از مدل Amos

در ادامه فرآیند تحقیق جهت تشخیص اثرات جاذبه‌ها و توان‌های گردشگری منطقه تاریخی–طبیعی زیارت از مدل‌سازی معادلات ساختاری بهره برده شده است. در شکل شماره (۲)، مدل ساختاری به تبیین اثرات ابعاد جاذبه‌های گردشگری در راستای برنامه‌ریزی راهبردی گردشگری داده‌شده است که در آن ضریب پنهان و مشاهده‌شده متغیرهای تحقیق به‌صورت استاندارد محاسبه‌شده است. بارهای عاملی ارائه‌شده هر کدام از شاخص‌ها در شکل شماره (۲) نشان می‌دهد بُعد جاذبه‌های محیطی با بار عاملی ۹۰/ بیشترین نقش را در تبیین جاذبه‌های گردشگری زیارت به خود اختصاص داده است.

بُعد جاذبه‌های فرهنگی عامل مهمی است که بر جاذبه‌های گردشگری منطقه اثر گذار است در این عامل پنج شاخص بارگذاری شده است که عبارت‌اند از: غذاهای سنتی و بومی روستا، لهجه و گویش مردم بومی، صنایع‌دستی و سوغات روستا، مراسمات فرهنگی مانند شب یلدا، نوروز و...، مجمع دوستداران طبیعت زیارت. که این امر نشان‌دهنده ارتباط

تنگاتنگ گردشگری با سایر فعالیت‌های جامعه ازجمله فعالیت‌های اجتماعی–فرهنگی است و زمینه لازم را برای هر گونه برنامه‌ریزی در بخش‌های دیگر گردشگری را فراهم می‌آورد.

بُعد جاذبه‌های کالبدی–تاریخی در رتبه سوم تبیین جاذبه‌های گردشگری قرار دارد این عامل شش شاخص بارگذاری شده است که عبارت‌اند از: زیارتگاه باباقنبرسر، امامزاده صالح، گورستان گبری، مساجد تاریخی امام حسین و امام رضا (ع)، معماری و بافت ویژه نقاط کوهستانی و مقبره عبدا... بن موسی بن کاظم منجر به افزایش پتانسیل زیارت در جذب گردشگر شود و در آخر عاملی که در جذب گردشگر به‌عنوان پتانسیل جاذبه‌های گردشگری از نظر ساکنان و کارشناسان شناخته‌شده است بُعد زیرساخت می‌باشد در این عامل پنج شاخص بارگذاری شده است که عبارت‌اند از: مراکز درمانی و بیمارستان‌ها، حمل‌ونقل درون و برون‌شهری، مجتمع‌های گردشگری، مراکز بوم گردی و اقامتگاه‌ها، هتل‌ها. وجود توان‌های مذکور منجر شده که این منطقه پتانسیل‌های لازم را جهت رشد و توسعه گردشگری در گرگان را داشته باشد.

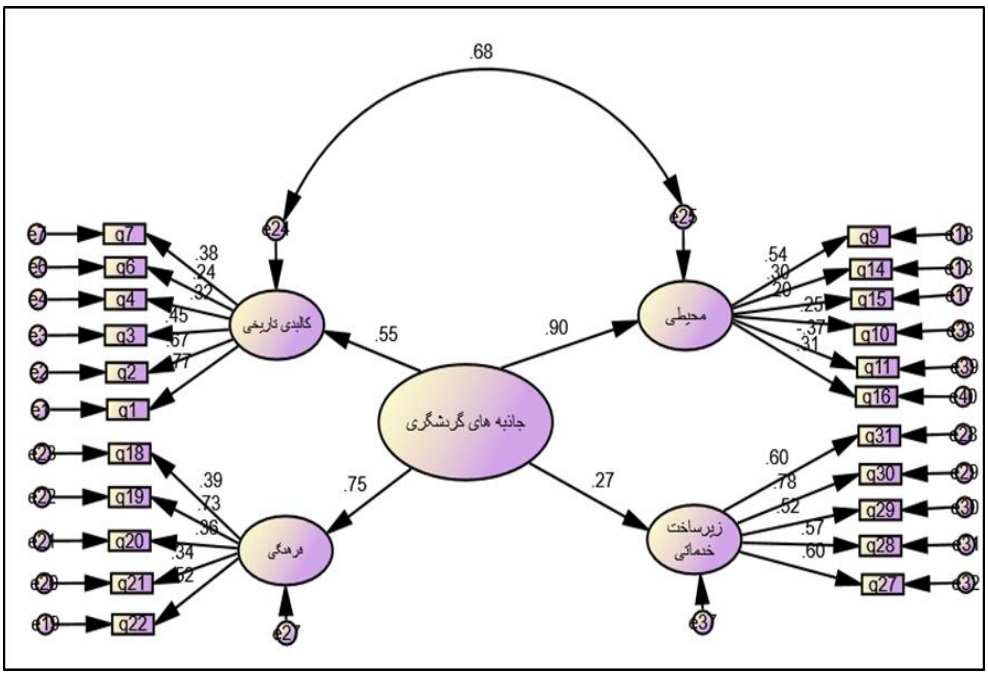

شکل ۲. مدل نهایی ارزیابی پتانسیل‌های جاذبه‌های گردشگری زیارت شهر گرگان

همچنین در جدول شماره (۴)، متغیرهای مورداستفاده در مدل‌سازی ساختاری و مقادیر غیر استاندارد، خطای معیار، نسبت بحرانی و سطح پوشش (P) نشان داده‌شده است. نتایج جدول حاکی از آن است که کلیه پارامترهای لامداری دارای تفاوت معناداری با مقادیر صفر می‌باشند (مقدار P) در کلیه روابط فوق کمتر از ۰/۰۵ است که نشان می‌دهد کلیه روابط موجود در مدل موردحمایت داده‌های تجربی قرار گرفته است.

جدول ٤. رگرسیون وزنی مدل پیش‌فرض

شاخص‌ها	متغیر	اختصار	تخمین غیراستاندارد	خطای معیار	نسبت بحرانی	P	نتیجه
جاذبه‌های کالبدی–تاریخی	Q1	معماری و بافت ویژه نقاط کوهستانی	/۴۸۳	/۰۶۹	۷/۰۲۱	***	تأیید
	Q2	مساجد تاریخی امام حسین (ع) و امام رضا	/۷۰۶	/۰۷۰	۱۰/۱۳۳	***	تأیید
	Q3	گورستان گبری	–/۲۱۸	/۰۶۵	–۳/۳۳۶	***	رد
	Q4	مقبره عبدا... بن موسی بن کاظم	/۵۲۳	/۰۶۵	۸/۰۷۷	***	تأیید
	Q5	امامزاده صالح	۱/۰۰۰	–	–		

	Q6	زیارتگاه باباقنبرسر	/۳۰۳	/۱۱۴	۲/۶۵۲	/۰۰۸	تأیید
جاذبه‌های محیطی	Q7	وجود چشمه‌های آب گرم و سرد	/۶۱۷	/۱۴۹	۴/۱۴۰	***	تأیید
	Q8	منطقه کوهپایه‌ای جنگلی	۱/۱۵۸	/۲۰۲	۵/۷۲۹	***	تأیید
	Q9	هم‌جواری با جنگل النگدره و ناهارخوران	۱/۰۳۶	/۱۸۱	۵/۷۱۱	***	تأیید
	Q10	وجود آبشارهای متعدد در منطقه	۱/۰۰۰	–	–		
	Q11	ارتفاعات و قله‌ها	۳/۷۲۸	۱/۹۲۱	۱/۹۴۰	/۰۴۵	تأیید
	Q12	غارها	۱/۱۳۳	/۳۴۳	۳/۳۰۲	***	تأیید
جاذبه‌های فرهنگی	Q13	غذاهای سنتی و بومی منطقه	۱/۴۸۳	/۴۳۸	۳/۳۸۵	***	تأیید
	Q14	لهجه و گویش مردم منطقه	۲/۰۳۹	/۵۵۴	۳/۶۸۱	***	تأیید
	Q15	مجمع دوستداران طبیعت زیارت	۱/۶۴۰	/۴۷۲	۳/۴۷۶	***	تأیید
	Q16	صنایع‌دستی و سوغات منطقه	۱/۳۴۱	/۴۳۷	۳/۰۶۸	/۰۰۲	تأیید
	Q17	مراسمات فرهنگی مانند شب یلدا، نوروز و ...	۱/۰۰۰				تأیید
عوامل زیرساختی و خدماتی	Q18	مراکز درمانی و بیمارستان‌ها	۲/۴۶۸	۱/۰۲۷	۲/۴۰۴	/۰۱۶	تأیید
	Q19	حمل‌ونقل درون و برون‌شهری	۱/۶۷۲	/۷۰۲	۲/۳۸۳	/۰۱۷	تأیید
	Q20	مجتمع‌های گردشگری	۱/۰۹۳	/۵۱۷	۲/۱۱۵	/۰۳۴	تأیید
	Q21	مراکز بوم‌گردی و اقامتگاه‌ها	۵/۵۷۰	۲/۸۵۰	۱/۹۵۴	/۰۴۹	تأیید
	Q22	هتل‌ها	۱/۰۰۰	–	–		

پس از بررسی معناداری پارامترها به مقدار صفر به ارزیابی مدل نهایی پژوهش توسط شاخص برازش پرداخته می‌شود. در جدول شماره (۵) شاخص اصلی برازش مدل نشان می‌دهد که داده‌های پژوهش به‌خوبی توانسته‌اند مدل مفهومی پژوهش را نمایندگی کنند.

جدول ۵. شاخص نیکویی برازش

شاخص‌ها	NPAR	CMIN	DF	P	CMIN/DF	GFI	CFI	PCFI	RMSEA	PCLOSE
نمرات	۶۵	۶۴۲/۳۳۶	۳۴۱	۰/۰۰۰	۱/۸۸۴	۰/۷۷۰	۰/۷۷۱	۰/۶۹۵	۰/۰۷۷	۰/۰۰۰

بحث

با توجه به نتایج به‌دست‌آمده از بخش یافته‌های پژوهش حاضر، شاخص‌های محیطی و جاذبه‌های کالبدی-تاریخی، فرهنگی و زیرساختی و خدماتی در توسعه گردشگری پایدار در زیارت شهر گرگان نقش بسیار مهمی دارند. این شاخص‌ها و جاذبه‌ها می‌توانند به‌عنوان عوامل کلیدی در جذب گردشگران، افزایش درآمد محلی، حفظ و نگهداری محیطزیست و فرهنگ محلی و ارتقاء زیرساخت‌ها و خدمات گردشگری مورداستفاده قرار گیرند. که به شرح ذیل می‌باشد:

شاخص محیطی: هم‌جواری با جنگل النگدره و ناهارخوران، وجود جنگل و مناطق پرباران در نزدیکی زیارت، علاوه بر افزایش زیبایی طبیعی منطقه، می‌تواند گردشگران را جذب کند و فرصت‌های مختلف گردشگری ازجمله پیاده‌روی، کوهنوردی و تفریحات آبی را فراهم کند. در ارتباط با شاخص جاذبه‌های کالبدی-تاریخی (معماری و بافت ویژه نقاط کوهستانی): مؤلفه‌های معماری و بافت ویژه نقاط کوهستانی و مقبره عبدا... بن موسی نشان‌دهنده وجود میراث فرهنگی و تاریخی غنی در منطقه است که می‌تواند جاذبه بزرگی برای گردشگران تاریخی فراهم کند و فرصت‌هایی برای بازدید، عکاسی و تجربه فرهنگ و تاریخ محلی ارائه دهند. شاخص جاذبه‌های فرهنگی (صنایع‌دستی و سوغات منطقه): این جاذبه‌ها می‌توانند به‌عنوان محصولات جذاب برای گردشگران محلی و خارجی باشند و فرصتی برای خرید هدایای خاص و تجربه فرهنگ محلی فراهم کنند. شاخص عوامل زیرساختی و خدماتی (هتل‌ها): وجود امکانات اقامتی مطلوب و متنوع می‌تواند ازجمله عوامل مهم در جذب گردشگران باشد و اطمینان از راحتی و رفاه آن‌ها در سفر به این منطقه را فراهم کند. به‌طورکلی، این شاخص‌ها و جاذبه‌ها می‌توانند به‌عنوان ابزارهای کلیدی در توسعه گردشگری پایدار در زیارت شهر

گرگان شناخته شوند و می‌توانند برای معرفی و تبلیغ منطقه به‌عنوان یک مقصد گردشگری مؤثر باشند.

همچنین در ارتباط با تحلیل نتایج آزمون تی و مدل‌سازی معادلات ساختاری، نتایج نشان می‌دهند که در منطقه زیارت شهر گرگان، شاخص‌های جاذبه‌های محیطی و تاریخی-معماری وجود دارند که در وضعیت نسبتاً مساعدی قرار دارند و بر رونق گردشگری در این محدوده تأثیر مثبتی دارند. ازاین‌رو، این منطقه می‌تواند با بهره‌برداری از این منابع طبیعی خود، جذابیت بیشتری برای گردشگران داشته باشد. همچنین، شاخص جاذبه‌های فرهنگی و جاذبه‌های کالبدی-تاریخی نیز اهمیت خود را دارند و می‌توانند در جذب گردشگران مؤثر باشند. اما شاخص زیرساخت، به دلیل عدم مطلوبیت، در سطح پایین‌تری است که دلیل این امر کمبود امکانات و تسهیلات مرتبط با حمل‌ونقل، اقامت و خدمات در منطقه می باشد. و می‌تواند تأثیر منفی بر روی توان جذب گردشگران داشته باشد. این موضوع نشان می‌دهد که با وجود تنوع و ثروت طبیعی و فرهنگی در منطقه، برخی از زیرساخت‌های مهم برای جذب گردشگران و توسعه پایدار گردشگری کافی نیستند. همچنین نتایج پژوهش نشان می‌دهد که تاریخ و فرهنگ منطقه نیز می‌تواند برای گردشگران جذاب باشد و افراد را به سمت این منطقه جذب کند. درمجموع، برای توسعه صنعت گردشگری در زیارت، توجه به بهبود زیرساخت‌ها و ارتقای ویژگی‌های طبیعی و فرهنگی منطقه از اهمیت بسیاری برخوردار است. این اقدامات می‌توانند به افزایش توان جذب گردشگران و توسعه پایدار صنعت گردشگری در این منطقه کمک کنند.

نتایج به‌دست‌آمده حاصل از یافته‌های این پژوهش با تحقیقات انجام‌گرفته در گذشته ازجمله با پژوهش‌های صابونی و تقوی‌خراسانی (۱۳۹۷)، قدیری‌معصوم و همکاران (۱۴۰۰)، رضایی‌تبار (۱۳۹۸)، بساک و دین‌پرست (۱۳۹۹)، شاه‌آبادی و همکاران (۱۴۰۱)، و طولابی‌نژاد و همکاران (۱۴۰۱) همخوانی دارد.

نتیجه‌گیری

منطقه هدف گردشگری زیارت به دلیل برخورداری از آب‌وهوای خنک و معتدل، چشم‌انداز بدیع، جنگل‌های زیبا، داشتن موقعیت ممتاز گردشگری و استراحتگاهی و فاصله اندک تا شهر گرگان از اوایل دهه ۸۰ موردتوجه شهرنشینان و گردشگران قرار گرفته است. توان‌های محیطی فوق‌الذکر موجب شده تا این منطقه ظرفیت‌های لازم برای هر گونه برنامه‌ریزی به‌ویژه در بخش‌های مختلف گردشگری را داشته باشد. ازاین‌رو، پژوهش حاضر در راستای فراهم کردن زمینه توسعه پایدار گردشگری، فرهنگی و حفظ بافت تاریخی سکونتگاه منطقه و جلب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی در تلاش جهت پی‌ریزی بسترهای شکل‌گیری توسعه گردشگری در این محور و بهره‌مندی ساکنان محلی از سودمندی‌های گردشگری می‌باشد. نتایج پژوهش حاضر در ارتباط با داده‌های آماری و پاسخ به سؤالات اصلی پژوهش، حاکی از آن است که مؤلفه‌های شاخص‌های جاذبه‌های محیطی و شاخص جاذبه‌های کالبدی-تاریخی از تنوع بالایی در ارتباط با ارزیابی توان گردشگری زیارت برخورداراند. دراین‌ارتباط مؤلفه‌های هم‌جواری با جنگل النگدره و ناهارخوران، وجود آبشارهای متعدد در منطقه، مؤلفه‌های منطقه کوهپایه‌ای، و مؤلفه‌های معماری و بافت ویژه نقاط کوهستانی به ترتیب بااهمیت‌ترین مؤلفه‌های شاخص‌های موردبررسی می‌باشند. نتایج آزمون تی در ارتباط با بررسی وضعیت شاخص‌های توسعه گردشگری پایدار، در زیارت نیز حاکی از آن است که شاخص جاذبه‌های محیطی و شاخص تاریخی- معماری در وضعیت نسبتاً مساعدی و در سطح بالاتری نسبت به سایر شاخص‌ها قرارگرفته‌اند. اما شاخص زیرساخت پایین‌تر از مطلوبیت قرار دارد. ازجمله دلایل این امر می‌توان به وجود مناطق بکر طبیعی، حیات‌وحش متنوع، وجود جنگل‌های هیرکانی، منطقه حفاظت‌شده، نزدیکی به پارک جنگلی النگدره و ناهارخوران، وجود آبشارهای متنوع و محیط‌زیست

جذاب و طبیعت بی‌نظیر منطقه اشاره کرد که موجب جذب گردشگران بسیاری و رونق خانه‌های دوم در این منطقه شده است. نتایج مدل‌سازی معادلات ساختاری (اموس) حاکی از آن است که بُعد جاذبه‌های محیطی با بار عاملی ۹۰/ بیشترین نقش را در تبیین جاذبه‌های گردشگری زیارت به خود اختصاص داده است. و پس‌ازآن بُعد جاذبه‌های فرهنگی در رتبه دوم، بُعد جاذبه‌های کالبدی-تاریخی در رتبه سوم، بُعد زیرساخت در رتبه چهارم جذب گردشگر به‌عنوان پتانسیل جاذبه های گردشگری از نظر ساکنان و کارشناسان شناخته‌شده است و به ترتیب بر جاذبه‌های گردشگری زیارت اثر گذار می باشند.

در هر پژوهشی، ممکن است کاستی‌هایی وجود داشته باشد که می‌توان از آن‌ها برای بهبود و ارتقاء تحقیقات آینده استفاده کرد. در این پژوهش نیز به نقاط ضعف و کاستی‌هایی ممکن است برخورد کنیم که عبارت‌اند از: محدودیت منابع و داده‌ها: ممکن است محدودیت‌هایی در دسترسی به منابع و داده‌ها، مخصوصاً اطلاعات دقیق و جامع از سوی مردم محلی، وجود داشته باشد که ممکن است تحلیل دقیق‌تری از وضعیت واقعی محدوده موردمطالعه را مانع سازد. همچنین در تفسیر صحیح داده‌ها، تأثیرات عوامل خارجی مانند تغییرات اقلیمی، رفتار گردشگران و حتی رویدادهای طبیعی که می توانند تحت تأثیر قرار گیرند؛ نتایج پژوهش را تحت تأثیر قرار دهند. اما بااین‌وجود، نتایج این پژوهش می‌تواند به سازمان‌های مختلف و افراد گوناگون کمک کند ازجمله: ۱. سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان (در راستای تدوین برنامه‌های توسعه گردشگری در منطقه و اختصاص منابع به زمینه‌هایی که نیاز به توسعه دارند)؛ ۲- جوامع محلی (کمک به جوامع محلی در درک بهتر و ارزیابی وضعیت فعلی گردشگری و توسعه پایدار در منطقه)؛ ۳- و همچنین نتایج این پژوهش می تواند به پژوهشگران آینده به‌عنوان یک‌پایه و اساس برای تحقیقات بیشتر در این زمینه کمک کند و ایده‌های جدیدی را برای تحقیقات آتی ارائه دهد.

با توجه به نتایج به‌دست‌آمده از پژوهش حاضر در ارتباط با توسعه پایدار گردشگری، فرهنگی، و همچنین ایجاد تأسیسات زیر بنایی، خدماتی و گردشگری جهت ارائه به گردشگران و بهره‌مندی ساکنان محلی از سودمندی‌های گردشگری پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد:

۱-توسعه زیرساخت‌های گردشگری: اولین گام برای توسعه گردشگری در زیارت، بهبود زیرساخت‌های گردشگری است. این شامل بهبود جاده‌های ارتباطی و آبشار، ایستگاه‌های اتوبوس، امکانات اقامتی و تفریحی، و سایر امکانات موردنیاز گردشگران می‌شود. ۲- توسعه و حفظ جاذبه‌های طبیعی و فرهنگی: با توجه به گسترش روند آپارتمان‌سازی در چند سال اخیر و تغیر بافت کالبدی به سمت شهری شدن پیشنهاد می‌شود جنگل‌ها، آبشارها، معابر فرهنگی، معماری سنتی و سایر جاذبه‌های طبیعی و فرهنگی زیارت باید حفظ‌شده و توسعه داده شوند تا گردشگران را به این منطقه جلب کنند. ۳- توسعه فعالیت‌های فرهنگی و مذهبی: با توجه به سبک زندگی، فرهنگ و گویش خاص ساکنین بومی زیارت، برگزاری رویدادها، جشنواره‌ها، و مراسم‌های مذهبی و فرهنگی جهت جذابیت و تنوع بیشتری به تجربه گردشگری در زیارت پیشنهاد می‌شود. ۴- برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌های بازاریابی و تبلیغاتی مناسب می‌تواند به معرفی زیارت به‌عنوان یک مقصد گردشگری برجسته و محبوب کمک کند. ۵- همکاری با جوامع محلی برای توسعه فرصت‌های شغلی، حمایت از صنایع‌دستی محلی، و ایجاد فرصت‌های کسب‌وکار محلی نیز می‌تواند به توسعه گردشگری در زیارت کمک کند.

با اجرای این پیشنهادها و اعمال تدابیر مرتبط، می‌توان زیارت را به یک مقصد گردشگری پایدار و موفق تبدیل کرد که علاوه بر افزایش درآمد محلی، به حفظ و نگهداری منابع طبیعی و فرهنگی نیز کمک خواهد کرد.

حامی مالی

این اثر حامی مالی ندارد.

سهم نویسندگان در پژوهش

نویسندهٔ اول ۶۰ درصد، نویسندهٔ دوم ۳۰ درصد، نویسندهٔ سوم ۱۰ درصد.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ تضاد منافعی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

نویسندگان از همه‌کسانی که در انجام این پژوهش به ما یاری رساندند، به‌ویژه کسانی که کار ارزیابی کیفیت مقالات را انجام دادند، تشکر و قدردانی می‌نمایند.

منابع

اپرا جونقانی، الهام و نصراللهی، زهرا. (۱۴۰۲). اثرات اقتصادی ورود گردشگران داخلی به استان اصفهان، رویکرد داده-ستانده دو منطقه‌ای. *سیاست‌گذاری اقتصادی*، ۱۵(۲۹)، ۱۷۰-۱۴۹. https://doi.org/10.22034/epj.2023.19412.2385

استعلاجی، علیرضا؛ ضیاء، عفت؛ فلاح‌تبار، نصراله و ولی‌شریعت پناهی، مجید. (۱۳۹۸). تحلیل عوامل کلیدی تأثیرگذار بر توسعه پایدار گردشگری مطالعه موردی: شهرستان صومعه‌سرا. *فضای گردشگری*، ۸ (۳۲)، ۷۹-۹۴. https://doi.org/20.1001.1.22518827.1398.8.32.5.3

اسکندری‌شهرکی، زهرا؛ محمدی‌یگانه، بهروز؛ چراغی، مهدی و عینالی، جمشید. (۱۴۰۲). ارزیابی اثرات گردشگری پایدار بر کاهش فقر روستایی مطالعه موردی: روستاهای هدف گردشگری شهرستان اردل. *روستا و توسعه*، ۲۶ (۱)، ۹۷-۷۵. https://doi.org/10.30490/rvt.2022.354476.1357

اسماعیل‌پورمقدم، هادی؛ دهباشی، وحید و خیری، محمد. (۱۳۹۵). بررسی رابطه توسعه پایدار گردشگری با امنیت سرمایه‌گذاری با تأکید بر اقتصاد مقاومتی. *جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)*. ۷ (۱)، ۲۸- ۱۵. https://doi.org/20.1001.1.22286462.1395.7.1.20.6

افراخته، حسن؛ جوان، فرهاد و ریاحی، وحید. (۱۳۹۸). تحلیل فضایی اثرات گردشگری بر تحولات کالبدی سکونتگاه‌های روستایی شهرستان رضوان‌شهر. *برنامه‌ریزی توسعه کالبدی*. ۴(۱)، ۷۰- ۵۷. https://doi.org/10.30473/psp.2019.5831

امیرخانلو، سمانه؛ کردوانی، پرویز و مهدوی حاجیلوئی، مسعود. (۱۳۹۸). اثرات گردشگری بر توسعه مناطق روستایی از دیدگاه جامعه میزبان مورد: بخش مرکزی شهرستان گلوگاه. *اقتصاد فضا و توسعه روستایی*، ۸ (۲)، ۲۲۶-۲۰۷. http://serd.khu.ac.ir

ایمانی، بهرام و معدنی، جواد. (۱۴۰۲). گردشگری روستایی سبز: بررسی عوامل تأثیرگذار در توسعه گردشگری روستایی پایدار و حافظ محیطزیست. *مطالعات علوم محیطزیست*، ۸ (۴)، ۷۳۰۵-۷۳۲۰. https://doi.org/10.22034/jess.2023.394087.2010

آریان کیا، مصطفی. (۱۴۰۲). ارزیابی توان گردشگری روستای تاریخی سیف‌آباد قدیم شهرستان کازرون در راستای توسعه و ارتقای گردشگری پایدار. *جغرافیا و روابط انسانی*، ۶ (۱)، ۲۴۱-۲۱۹. https://doi.org/20.1001.1.26453851.1402.6.1.10.2

برزگر، صادق و رسولی، محمد. (۱۴۰۲). بازآفرینی بافت‌های تاریخی بخش مرکزی شهر سقز با تأکید بر توسعه گردشگری. *مجله گردشگری شهری*، ۱۱(۱)، ۵۸-۴۱. https://doi.org/10.22059/jut.2024.346625.1056

بساک، سعید و دین‌پرست، سجاده. (۱۳۹۹). بررسی نقش گردشگری روستایی در توسعه اقتصادی روستاهای هدف گردشگران مطالعه موردی: روستاهای دهستان مدرس، شهرستان شوشتر. *جغرافیا و روابط انسانی*. ۳ (۱)، ۲۸۶– ۲۶۹. https://doi.org/20.1001.1.26453851.1399.3.1.14.9

چقاجردی، ایمان؛ جلیلیان، لعیا و فتوحی، زیبا. (۱۳۹۸). بررسی گردشگری شهری بافت میانی منطقه ۱۴ اصفهان با استفاده از مدل SWOT-QSPM. *اندیشه جغرافیایی*. ۱۰ (۲۰)، ۱۵۶– ۱۳۹.

حجاریان، احمد. (۱۴۰۲). شاخص‌های مؤثر توسعه گردشگری روستایی با رویکرد جامع موردمطالعه: روستاهای خراسان رضوی. *مطالعات فرهنگی اجتماعی خراسان*، ۱۷(۴)، ۱۰۲–۶۹. https://doi.org/10.22034/fakh.2023.393603.1607

حق‌لسان، مسعود و اربابی‌بستان‌آباد، سعید. (۱۴۰۱). تأثیر گردشگری بر توسعه پایدار شهری از منظر اقتصادی: مطالعه موردی: شهرستان بستان‌آباد. *اقتصاد و برنامه‌ریزی شهری*، ۴(۱)، ۱۳۰–۱ ۴۲. https://doi.org/10.22034/uep.2023.385508.1329

خانزادی، آزاد؛ فلاحتی، علی و حیرانی، زهرا. (۱۳۹۷). بررسی و تحلیل نقش و اثر توسعه گردشگری بر توزیع درآمد در استان‌های ایران. *گردشگری و توسعه*، ۷ (۱)، ۱۰۰– ۸۴.

خداپناه، کیومرث. (۱۴۰۲). تحلیل عوامل مؤثر و پیش برنده توسعه گردشگری روستایی از دیدگاه روستاییان، مطالعه موردی: دهستان حیران، شهرستان آستارا. *برنامه‌ریزی توسعه کالبدی*، ۱۰ (۱)، ۱۱۶–۱۰۳. https://doi.org/10.30473/psp.2023.64008.2605

دارابی، سجاد؛ یوسفی، ذوالفقار و فنی، زهره. (۱۴۰۰). شناسایی پیشران‌های کلیدی در توسعه گردشگری استان ایلام. *فرهنگ ایلام*، ۲۲ (۷۲ –۷۳)، ۵۳–۳۱. https://doi.org/10.22034/farhang.2022.149136

دربان‌آستانه، علیرضا؛ قلمی چراغتپه، مژگان و خراسانی، محمدامین. (۱۴۰۲). تبیین عوامل اقتصادی و زیرساختی مؤثر بر توسعه گردشگری روستایی، موردمطالعه: شهرستان ارومیه. *اقتصاد فضا و توسعه روستایی*، ۱۲ (۴۳)، ۹۴–۷۷. https://doi.org/20.1001.1.23222131.1402.12.43.5.3

درویشی سه‌تلانی، فرهاد؛ پلوئی، کیوان؛ فضلی، صفر؛ بیات، روح‌الله و قادری، اسماعیل. (۱۴۰۰). ارائه سناریوهای آینده صنعت گردشگری سلامت ایران در افق ۱۴۱۴. *جغرافیا و توسعه*، ۱۹ (۶۲)، ۷۸–۵۳. https://doi.org/10.22111/gdij.2021.6003

دویران، اسماعیل. (۱۴۰۳). اثر صنایع‌دستی در بازساخت گردشگری محورهای تاریخی شهر (صنایع ظروف مسی خیابان مسگرهای شهر زنجان). *مجله گردشگری شهری*، ۱۱(۲)، ۱۸–۱. https://doi.org/10.22059/jut.2024.357311.1123

رحیمی‌پور، بهاره؛ ظاهری، محمد و کریم‌زاده، حسین. (۱۴۰۱). تدوین سناریوهای توسعه پایدار گردشگری روستایی با رویکرد آینده‌نگاری؛ مطالعه موردی: روستاهای هدف گردشگری شهرستان سقز. *گردشگری و توسعه*، ۱۳(۱)، ۱۲۷– ۱۰۹. https://doi.org/10.22034/jtd.2022.295243.2404

رسولی، نشمیل؛ موسوی، میرنجف و هوشیار، حسن. (۱۳۹۹). تدوین سناریوهای گردشگری خلاق در شهر ارومیه. *دانش شهرسازی*. ۴ (۲)، ۱۱۶–۱۰۱. https://doi.org/10.22124/upk.2020.15374.1371

رضایی‌تبار، زینب. (۱۳۹۸). بررسی نقش گردشگری در تحولات اقتصادی روستا و ارزیابی تأثیرات مثبت و منفی آن نمونه موردی: روستای خشت سر شهرستان محمودآباد. *مطالعات جغرافیا، عمران و مدیریت شهری*. ۵ (۴)، ۴۹– ۳۲.

شریفی‌نیا، زهرا و استعلاجی، علیرضا. (۱۳۹۷). بررسی پیامدهای اجتماعی توسعه گردشگری خانه‌های دوم؛ مطالعه موردی: روستای زیارت. مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، ۱۳(۱)، ۸۴– ۶۹.

شوکتی‌آمقانی، محمد؛ عیدی، اسماء و کاظمیه، فاطمه. (۱۴۰۲). برنامه‌ریزی راهبردی توسعه پایدار گردشگری در روستاهای هدف استان آذربایجان شرقی، *روستا و توسعه*، انتشار آنلاین ۱۶ مرداد ۱۴۰۲.

https://doi.org/10.30490/rvt.2023.362110

شیرخانی، علی؛ اصلانی، غلامرضا و پریزاد، رضا. (۱۴۰۱). بررسی صنعت گردشگری روستایی و راهکارهای کارآمد توسعه پایدار آن. *جامعه‌شناسی سیاسی ایران*، ۵ (۱۱)، ۶۲۳۳-۶۲۱۹. https://doi.org/10.30510/psi.2022.359608.3897

صابونی، هیلا و تقوی‌خراسانی، مهدی. (۱۳۹۷). بررسی نقش گردشگری روستایی در توسعه پایدار روستا. *دومین کنگره ملی توسعه زیرساخت‌های فناوری صنعت راه و ساختمان ایران. تهران.*

صادقی، زین‌العابدین؛ جلائی، سیدعبدالمجید؛ عبدالهی، علی‌اصغر و حسینی‌مزارعی، رضا. (۱۴۰۲). شبکه فضایی اقتصاد گردشگری در استان‌های ایران مطالعه موردی: استان کرمان. *برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری*، ۱۲(۴۵)، ۸۷-۱۰۸. https://doi.org/10.22080/JTPD.2023.25668.3807

طولابی‌نژاد، مهرشاد؛ منظم‌اسماعیل‌پور، علی، رحمانی، ثنا و صادقی، خدیجه. (۱۴۰۱). اثرات گردشگری بر ارتقای سطح رفاه اقتصادی و اجتماعی خانوارهای روستایی شهرستان چابهار. *تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی*. ۲۲ (۶۵)، ۳۰۱-۲۸۳. https://doi.org/10.52547/jgs.22.65.283

قدیری‌معصوم، مجتبی؛ بهمنی، افشین؛ حاجیلو، مهدی؛ عظیمی، فریده و قدیری‌معصوم، مهدیه. (۱۴۰۰). بازاندیشی در وجوه مؤثر بر توسعه گردشگری کشاورزی و زمینه‌یابی کارآفرینی در مناطق روستایی، مطالعه موردی: روستاهای استان تهران. *تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی*. ۲۱ (۶۳)، ۳۳۴- ۳۱۵. https://doi.org/10.52547/JGS.21.63.315

ماکوئی طلاتپه، منیژه؛ موسوی، میرنجف و جوان، خدیجه. (۱۴۰۱). تحلیل و ارزیابی رقابت‌پذیری منطقه‌ای در برنامه‌ریزی توسعه گردشگری مطالعه موردی: شهرستان جلفا. *پژوهش‌های جغرافیای انسانی*، ۵۴(۳)، ۱۱۴۲-۱۱۲۵. https://doi.org/10.22059/jhgr.2021.312426.1008197

متولی، صدرالدین. (۱۴۰۲). تحلیلی بر نقش عوامل طبیعی در توسعه گردشگری پایدار مناطق جنوبی مازندران مطالعه موردی: بخش بندپی شهرستان بابل. *جغرافیای طبیعی*، ۱۶(۵۹)، ۸۵-۷۵. https://doi.org/20.1001.1.20085656.1402.16.1.5.6

مزیدی، هاجر و زینتی فخرآباد، حسین. (۱۴۰۲). بررسی و تحلیل تأثیرات گردشگری روستایی بر معیشت پایدار روستاییان، مطالعه موردی: روستاهای وامنان و کاشیدار شهرستان آزادشهر. *گردشگری و اوقات فراغت*، ۸(۱۵)، ۱-۲۰. https://doi.org/10.22133/tlj.2023.392322

هاشمی، عبدالرحیم؛ جامی‌اودولو، مریم و فرزانه سادات زارنجی، ژیلا. (۱۴۰۲). بررسی تأثیر شاخص‌های گردشگری بر اقتصاد شهری و منطقه‌ای مطالعه موردی: شهر اردبیل. *جغرافیا و روابط انسانی*، ۵(۴)، ۷۵۹-۷۴۲. https://doi.org/10.22034/gahr.2023.392962.1843

References

Afrakhteh, H., Javan, F., & Riahi, V. (2019). Spatial Analysis of Tourism Effects on Physical Transformations of Rural Settlements in Rezvanshahr County. *Physical Social Planning*, *6*(1), 57-70. doi:10.30473/psp.2019.5831[In Persian]

Amir Khanlou, S., Kordavani, P., & Mahdavi Hajiloui, M., (2018). The effects of tourism on the development of rural areas from the perspective of the host community. Case: Central part of Golugah city. *Spatial Economics and Rural Development*, *8*(2), 226-207.[In Persian].

Amoako, G.K., Obuobisa-Darko, T., & Ohene Marfo, S. (2022), "Stakeholder role in tourism sustainability: the case of Kwame Nkrumah Mausoleum and centre for art and culture in Ghana". *International Hospitality Review*, 36(1), 25-44. https://doi.org/10.1108/IHR-09-2020-0057

Ariankia, M. (2023). Assessing the potential of tourism in the historical village of old Saif Abad, Kazeroon city, in line with the development and promotion of sustainable tourism. *Geography and Human Relationships*, *6*(1), 219-241.

https://doi.org/20.1001.1.26453851.1402.6.1.10.2 [In Persian].

Ariyani, N., & Fauzi, A. (2023). Pathways toward the transformation of sustainable rural tourism management in central Java, Indonesia. *Sustainability*, *15*(3), 2592. https://doi.org/10.3390/su15032592

Ateljevic, J., & Page, S. J. (Eds.). (2017). *Tourism and entrepreneurship*. Routledge, Axford, UK, ISBN: 978-0-7506-8635-8.

barzegar, S., & Rasoli, M. (2024). Regeneration of Historical Textures in the Central Part of Saqqez with Emphasis on Tourism Development. *Journal of Urban Tourism*, *11*(1), 41-58. doi:10.22059/jut.2024.346625.1056 [In Persian].

Bosak, S., & Dinparast, S. (2020). Investigating the Role of Rural Tourism in Economic Development of Tourist Target Villages (Case Study: Modares Villages, Shushtar County). *Geography and Human Relationships*, *3*(1), 269-286. https://doi.org/20.1001.1.26453851.1399.3.1.14.9 [In Persian].

Chaghajerdi, I., jalilian, L., & footohi, Z. (2019). Study of urban tourism of the middle texture of Isfahan region 14 using model SWOT-QSPM. *Geographic Thought*, *10*(20), 139-156. [In Persian].

Darabi, S., Fanni, Z., & usefi, Z. (2022). Identification of Key Drivers in Tourism Development in Ilam province. *journal of ilam culture*, *22*(72.73), 31-53. doi: 10.22034/farhang.2022.149136 [In Persian].

Darban Astaneh, A., Ghalami Cheragh Tapeh, M., Khorasani, M. A. (2023). Explanation of the economic and infrastructure factors affecting the development of rural tourism with the wizard scenario method (Study case: Urmia County). *Serd*, *12* (43), 77-94. https://doi.org/20.1001.1.23222131.1402.12.43.5.3 [In Persian]

darveishi, F., Poloie, K., Fazli, S., Bayat, R., & Gaderi, E. (2021). English Presenting the future scenarios of Iranian health tourism industry in Horizon 1414. *Geography and Development*, *19*(62), 53-78. doi: 10.22111/gdij.2021.6003 [In Persian].

Daviran, E. (2024). The Effect of Handicrafts in the Tourism Reconstruction of City Historical Axes (Copperwares, Mesgarha Street, Zanjan City. *Journal of Urban Tourism*, 11(2), 1-18. doi: 10.22059/jut.2024.357311.1123 [In Persian].

Eskandari Shahraki, Z., Mohammadi Yeghaneh, B., Cheraghi, M., & Einali, J. (2023). Evaluating the Effects of Sustainable Tourism on Reducing Rural Poverty Case Study: Target Villages for Tourism in Ardel Township. *Village and Development*, *26*(1), 75-97. doi:10.30490/rvt.2022.354476.1357 [In Persian].

Esmaeil Pour Moghadam, H., Kheiri, M., & Dehbashi, V. (2017). Investigating the relationship between sustainable tourism development and investment security in terms of resistive economy. *Geography (Regional Planning)*, *6*(25), 15-28. https://doi.org/20.1001.1.22286462.1395.7.1.20.6 [In Persian].

Estelaji, A., Zia, E., Fallah Tabar, N., & Vali Shariat Panahi, M. (2019). An Analysis of the Key Factors Affecting the Sustainable Development of Tourism (A Case Study of Some-e-Sara). *Geographical Journal of Tourism Space*, 8(32), 79-94. https://doi.org/20.1001.1.22518827.1398.8.32.5.3 [In Persian].

Ghadiri Masoom, M., Bahmani, A., Hajiloo, M., Azimi, F., & Ghadiri Masoum, M., (2022). Reconsidering the Effective Factors on Development of Agricultural Tourism and Entrepreneurship Survey in Rural Areas (Case Study: Villages of Tehran Province). *Journal of Geographical Sciences*, 21(63), 315-334. https://doi.org/10.52547/JGS.21.63.315 [In Persian].

Haghlesan, M., & Arbabi Bostan Abad, S. (2023). The Impact of Tourism on Sustainable Urban Development from an Economic Perspective: A Case Study of Bostan Abad City. *Urban*

Economics and Planning, *4*(1), 130-142. doi: 10.22034/uep.2023.385508.1329 [In Persian].

Hajarian, A. (2024). Effective Indicators of Rural Tourism Development: A Comprehensive Approach (A Case Study of Villages in Khorasan Razavi). *Journal of Socio-Cultural Studies of Khorasan*, *17*(4), 69-102. doi:10.22034/fakh.2023.393603.1607 [In Persian].

Hashemi dizaj, A., jami odluo, M., & Farzaneh, Z. (2023). Investigating the impact of tourism indicators on urban and regional economy (case study: Ardabil city). *Geography and Human Relationships*, *5*(4), 742-759. doi: 10.22034/gahr.2023.392962.1843 [In Persian].

Imani, B., & Madani, J. (2024). Green Rural Tourism: Investigating the Factors Influencing the Development of Sustainable and Environmentally Preserver Rural Tourism. *Journal of Environmental Science Studies*, *8*(4), 7305-7317. doi: 10.22034/jess.2023.394087.2010 [In Persian].

Ivancsóné Horváth, Z., Kupi, M., & Happ, E. (2023). The Role of Tourism Management for Sustainable Tourism Development in Nature Reserves in Hungary. *GeoJournal of Tourism and Geosites*, *49*(3), 893-900.https://doi.org/10.30892/gtg.49306-1090

Khanzadi, A., Falahati, A., & Heirani, Z. (2018). Investigating and Analyzing the Role and Effects of Tourism Development on Income Distribution in the Provinces of Iran. *Journal of Tourism and Development*, *7*(1), 84-100. [In Persian].

Khodapanah, K. (2023). Analysis of Effective and Promoting Factors of Rural Tourism Development from the Perspective of Villagers (Case Study: Hiran District, Astara Township). *Physical Social Planning*, *10*(1), 103-116. doi: 10.30473/psp.2023.64008.2605 [In Persian].

Makooi, M., Mousavi, M., & Javan, K. (2022). Analysis and Assessing the regional competitiveness in tourism development planning (Case study: Jolfa). *Human Geography Research*, *54*(3), 1125-1142. doi:10.22059/jhgr.2021.312426.1008197 [In Persian].

Mazidi, H., & Zinati fakhrabad, H. (2023). Investigating and analyzing the effects of rural Kurdistan on the sustainable livelihood of villagers (Case study: Vamanan and Kashidar villages of Azadshahr). *Tourism and Leisure Time*, *8*(15), 1-20. doi:10.22133/tlj.2023.392322.1089 [In Persian].

McKercher, B. (2022). The politics of tourism: The unsung role of trade associations in tourism policymaking. *Tourism Management*, *90*, 104475. https://doi.org/10.1016/j.tourman.2021.10447

Mutauli, S., (2023). An analysis of the role of natural factors in the development of sustainable tourism in the southern regions of Mazandaran (case study: Band-Pi section of Babol city). *Natural geography*, 16(59), 75-85. https://doi.org/20.1001.1.20085656.1402.16.1.5.6 [In Persian].

Opera Juneghani, E., & Nasrollahi, Z. (2023). The economic effects of the tourists in Isfahan province, two regional input-output approach. *The Journal of Economic Policy*, *15*(29), 149-170. doi:10.22034/epj.2023.19412.2385 [In Persian].

Rahimipour, B., Zaheri, M., & Karimzadeh, H. (2024). The Formulation Of Sustainable Development Scenarios Of Rural Tourism With A Foresight Approach (Case Study: Tourism Destination Villages-Saqez County). *Journal of Tourism and Development*, *13*(1), 109-127. doi: 10.22034/jtd.2022.295243.2404 [In Persian].

Rasoli, N., Mousavi, M., & Houshyar, H. (2020). Explaining Creative Tourism in the City Of Urmia with a Foresight Approach. *Urban Planning Knowledge*, *4*(4), 101-116. doi: 10.22124/upk.2020.15374.1371 [In Persian].

Rezai Tabar, Z. (2018). Investigating the role of tourism in the economic developments of the village and evaluating its positive and negative effects, case example: Khesht-Sar village of Mahmoud Abad city. *Studies of geography, civil engineering and urban management*. 5(4), 32-49. [In Persian].

Sabouni, H., & Tagvi Khorasani, M. (2017). Investigating the role of rural tourism in the sustainable development of the village. *The second national congress of the development of technological infrastructure of the road and construction industry of Iran. Tehran.* [In Persian].

Sadeghi, Z., Jalaee, S. A., Abdollahi, A., & Hosseini mazarei, R. (2023). The Spatial Network of the Tourism Economy in Iranian Provinces (Case Study: Kerman Province). *Journal of Tourism Planning and Development*, *12*(45), 87-108. doi:10.22080/jtpd.2023.25668.3807 [In Persian].

Saputro, K. E. A., Hasim, Karlinasari, L., & Beik, I. S. (2023). Evaluation of Sustainable Rural Tourism Development with an Integrated Approach Using MDS and ANP Methods: Case Study in Ciamis, West Java, Indonesia. *Sustainability*, *15*(3), 1835. https://doi.org/10.3390/su15031835

Sharifinia, Z., & Estelaji, A.R. (2018). Investigating the Social Consequences of Tourism Development in Second Houses (Case Study: Ziarat Village), *Journal of Studies of Human Settlements Planning*, 13(1), 69-84. [In Persian].

Shirkhani, A., Aslani, G., & Parizad, R. (2023). Investigating the rural tourism industry and efficient solutions for its sustainable development. *Political Sociology of Iran*, *5*(11), 6219-6233. doi: 10.30510/psi.2022.359608.3897 [In Persian].

Shokati Amghani, M., Eidi, A., & Kazemiyeh, F. (2024). Strategic Planning of Sustainable Tourism Development in Tourism Target Villages of Eastern Azarbaijan Province. *Village and Development*, *26*(4), 195-224. doi: 10.30490/rvt.2023.362110.1519 [In Persian].

Thommandru, A., Espinoza-Maguiña, M., Ramirez-Asis, E., Ray, S., Naved, M., & Guzman-Avalos, M. (2023). Role of tourism and hospitality business in economic development. *Materials Today: Proceedings*, *80*, 2901-2904. https://doi.org/10.1016/j.matpr.2021.07.059

Tolkach, D., & Pratt, S. (2022). Globalisation and cultural change in Pacific Island countries: the role of tourism. In *Island Tourism Sustainability and Resiliency* (pp. 10-35). Routledge.

Toulabi nejad, M., Manzam esmailpor, A., Rahmani, S., & Sadeghi, K., (2022) The effects of tourism on the promotion of rural welfare (Case study: coastal villages' city of Chabahar) 22(65): 283-301. https://doi.org/10.52547/jgs.22.65.283 [In Persian].